

Thalpochares pannonica Frr.

Irta A. Aigner Lajos.

Ezt a gyönyörű kis Noctuát Kindermann Albert buzgó budai lepkész fedezte fel 1840-ben Budapest környékén és még ugyanazon évben csaknem egyidejűleg két tudós is írta le, úgymint Boissudval *Kindermannii*, Freyer pedig *pannonica* nev alatt. Utóbbi neve megmaradt, habár utólag Herrich-Schäffer *lenis*-nek nevezte el, mely nevet azután Eversmann a jóval haloványabb dél-orosz helyi fajváltozat részére igénybe vette.

A *Thalpochares pannonica* csak Kis-Ázsiában, Örményországban és Magyarországon fordul elő, s itt bizonyára mindenütt, a hol tápnövénye, a homoki gyopár (*Gnaphalium arenarium*) tenyészik, de eddigelé csupán Eperjesen (igen ritkán), valamint Budapest közelebb és távolabb környékén (Göd., Rákos-Palota, Péczel, Isaszeg, Pilis, Monor, Csepel) és a délibb fekvésű Peszér, Gyón, és Kecskemét homok buczkáiban. A lepke május 20-tól július közepéig, némely évben még augusztus közepén túl is virágzó gyopáron röpül, de félig száraz bogáncskóróról is felúzható.

Mint hogy a közforgalomban levő ábrák színezése nem teljesen megfelelő, megkísérlem, hogy a színvegyületekre nézve elég változó állatkát pontosan leírjam.

Felsőszárnya a tőtől körülbelül közepéig intenzív narancs-sárga; ezután következik, keskeny fehér sáv által a sárga tőtértől elválasztva, széles szalag, mely a mellső szegély felé kiszélesedik és a melyet a szegélybeli tértől gyakran alig észrevehető fehéres vonal választ el, mely vonal a belső szegélytől a szárny hegye felé húzódik, de azt el nem éri. Itt a szalagon és a szegélybeli téren mutatkozik a variabilitás. A szalag többnyire szürkés ibolyaszínű, tő felől valamivel sötétebb árnyalattal, a szegélybeli tér pedig a

fehér vonal mögött szürkés ibolyaszínű, de a szegély felé mind sötétebb lesz és ibolyás barna árnyalatú; vagy pedig halvány ibolyaszínű a szalag, míg az ibolyás barna szegélybeli tér sárga vegyülék folytán a szegély felől vöröses barnává válik. A szalagot gyakran elmosódott fehér vonal hosszában ketté választja s ilyenkor belső része sötét, a külső pedig világos. Ritkábban a szárny külső fele egészen szürke vagy ibolyás barna, mindkét esetben a tő- és szegély felől sötétebb árnyalattal. Az augusztusban fogott példányok színe töbnyire igen halvány. A sárga tőtérben 1—2—3 fekete pont áll, mely a nősténynél olykor hiányzik. Az alsó szárny barnás-szürke, a szegély felől sötétebb árnyalattal. Mindkét szárny fonák oldala kissé fénylő szürkés, a szegélyeken valaminek sötétebb. Feje, tora s a fonalszerű csáp sárgás, potroha hamuszínű, vöröses árnyalattal.

Hernyója, valamint a többi *Thalpochares*-fajoké, sokáig ismeretlen volt; csak miután Hornig J. a *Th. rosina* leírásában ezen állatok rejtett életmódjára figyelmeztetett volna, fedezték fel hazánkban a *Th. purpurina*, *respersa* és *pannonica* hernyóját is, az utóbbit 1850-ben Frivaldszky Imre.

A világos hús-színű hernyó május elejétől június közepéig gyopáron él; fehér gyapjas, elég vastag tömlőt sző, mely a növény szárához erősítve, a föld színétől a gyökér mentén a homokba nyúlik alá s a gyopár levelei által többnyire csaknem teljesen el van földve. Ennek a tömlőnek nagysága igen változó, többnyire azonban 2—3 cm. hosszú; ritka esetekben, kivált ha a gyökert már más hernyó tömlője foglalta el, a hernyó a maga tömlőjét a felszínen szövi a növény szárához. Szintúgy előfordul, hogy a hernyó tömlőjét vízszintesen vezeti egyik növénytől a másikhoz s ilyenkor az 6—7 cm. hosszúságot is elér.

Ezt a tömlőt csak éjjel hagyja el, ha táplálkozni kijár és lepke alakjában, miután benne elbábozott volna. A sárgás barna báb fényes s igen élénk; szelvényei mozgásával képes a tömlőben fel s alá szállni. Ha a tömlőből kivesszük, vagy ha abból véletlenül kiesik, többé meg nem marad benne, mert ha vissza is helyezzük, újra kitolódik, s ily esetben ritkán lehet kifogástalan ép lepkere számítani.

A bábnyugalom többnyire csak 14 napig tart, s ez teszi érthetővé, hogy júniusban az állatot mind a három életpházisában lehet megfigyelni. A lepke kikelésének ideje egyebiránt igen változó: oly hernyók s illetve bábok után, melyeket 1897. június 6-án gyűjtöttem, a lepke kifejlett június 9-től július 14-ig, vagyis 27 nap folyamán, többnyire 1—3 példányban július 3-ig, mely napon 12 példány és a következő két napon, midőn 8—8 példány kelt ki; azután ismét egyenkint jelentkezett. Ez a szabálytalan kikelés kulcsa annak, hogy a lepkét oly hosszú ideig, csaknem három hónapig lehet találni.